

Stichting Kunst & Historisch Bezit

Jaarverslag 2021

Inleiding

De Stichting Kunst & Historisch Bezit ASR Nederland helpt de historie van a.s.r. te behouden. Die historie begint in 1720 met de oprichting van de 'N.V. Maatschappij van Assurantie, Discontering en Beleening der Stad Rotterdam Anno 1720'. Die historie bepaalt mede wie a.s.r. nu is. Daarom is het van belang om het historisch bezit, historisch archief – en ook de kunst die in de loop der jaren is verkregen – goed te bewaren. Daarnaast wil de stichting door goed gebruik van de kunstcollectie bijdragen aan een inspirerende werkomgeving voor de a.s.r.-medewerkers.

Organisatie

Samenstelling bestuur

Jos Baeten, voorzitter

Arnoud Daan, penningmeester

Gilbert Mattu

Sandra Meijer

Annette Pannekoek

Robert van der Schaaf, secretaris

Algemeen nut beogende instelling (Anbi)

De Belastingdienst heeft enkele jaren geleden de stichting de Anbi-status toegekend. Dit geeft de verplichting via een website inzicht en transparantie te geven in organisatie, beleid en verslaglegging. Het webadres van de stichting is: www.asrneland.nl/over-asr/duurzaam-ondernemen/stichtingen-en-fondsen/stichting-kunst-en-historisch-bezit

Medewerkers

Sigrid Vegter, conservator

Martien van der Heijden, archivaris

Theo van Schaffelaar, beheerder

Ton Nordeman, vrijwilliger

Rob Dekker, tijdelijke kracht

Financiën

In 2021 is het gelukt om binnen de begroting te blijven en een positief resultaat van € 17.863 te behalen. Sinds 2021 komen de personeelskosten voor rekening van ASR Nederland en omvat de exploitatie van Stichting Kunst & Historisch Bezit de kosten van aanschaf, beheer en onderhoud van de kunstwerken en voorwerpen die behoren tot het cultureel en historisch erfgoed van a.s.r. Voor deze activiteiten is een totale exploitatie van € 70.000 beschikbaar. Hiervan is € 20.000 aangewend voor nieuwe werken, zoals de aanschaf van een schilderwerk van Anya Janssen (zie p6) en een uniek tegeltableau (zie p9).

Andere uitgaven hebben betrekking op onderhoud van de werken en op de verzekering. Eens in de vier jaar wordt - mede ten behoeve van de verzekering - de gehele collectie getaxeed. De meeste recente taxatie is in 2020 uitgevoerd. Jaarlijks wordt de integrale collectie geïnventariseerd en de onderhoudsstatus van werken beoordeeld.

In 2021 zijn geen werken verkocht omdat als gevolg van corona kantoorbezoek erg gering was. In 2022 wordt een verkoop mogelijk gemaakt. Stichting Kunst & Historisch Bezit beschikt niet over een eigen bankrekening en maakt gebruik van de bankfaciliteiten van a.s.r. In 2021 is de rekening-courant-verhouding met ASR Betalingscentrum afgelost. Met de toevoeging van het exploitatieresultaat bedraagt het saldo van de algemene reserve € 111.940.

In de bijlage van dit jaarverslag staat het uitgebreide overzicht van de financiën.

Tentoonstelling

α.s.r. doet het, al 300 jaar

De tentoonstelling 'α.s.r. doet het, al 300 jaar' is in 2021 vanwege corona maar voor korte tijd geopend geweest. Vanaf augustus zijn er weer voor enkele kleine groepen rondleidingen gegeven. Er konden nog twee grotere bijeenkomsten worden georganiseerd, voor de Vereniging Bedrijf & Historie en de oud-directie van α.s.r. Vanaf half november is de tentoonstelling opnieuw gesloten voor publiek om in maart 2022 weer open te gaan. Gelukkig is de tentoonstelling nogmaals verlengd, mede dankzij de verlenging van de bruiklenen door de bruikleengevers. De tentoonstelling blijft staan tot en met 12 augustus 2022. Ter aanvulling op de digitale versie van de tentoonstelling is er een digitale rondleiding gemaakt. Hierin wordt in 15 minuten langs de highlights van de tentoonstelling gelopen en meer achtergrondinformatie gegeven.

De digitale versie staat op de website van ASR Nederland en kan direct via deze link worden bekeken:

<https://my.matterport.com/show-mds?m=Ziz323qLWpe>

Dit is de link naar de digitale rondleiding in 15 minuten:

<https://www.youtube.com/watch?v=vQST7ywXUxk>

Kunst & Historisch Bezit

De basisgedachte voor het aanleggen van de kunstcollectie is de omgeving voor medewerkers en bezoekers zo inspirerend mogelijk te maken.

Kunst verhoogt de uitstraling van de verschillende ruimtes. Daarnaast vindt a.s.r. het vanuit maatschappelijke betrokkenheid belangrijk om kunst en cultuur te ondersteunen. Het profiel van de kunstcollectie bestaat uit drie thema's die aansluiten bij de positionering van a.s.r.: mens, dagelijks leven, natuur. De stichting verzamelt daarnaast een collectie hedendaagse glasobjecten. Transparantie en helderheid, zo kenmerkend voor glas, zijn ook belangrijke waarden voor a.s.r.

Nieuwe kunstaankopen

In 2021 zijn drie nieuwe bijzondere kunstwerken aangekocht voor de kunstcollectie. Van de jonge kunstenaar Liesbeth Piena is het schilderij Blue blinds aangekocht. Haar werk past goed bij onze thema's natuur en dagelijks leven. Haar schilderijen zijn een soort abstracte stillevens van natuurlijke elementen. Wat opvalt is de eigen, herkenbare stijl die zij heeft ontwikkeld. Het zijn hele krachtige en grafisch aandoende schilderijen met een bijzonder kleurgebruik. Liesbeth Piena is in het bijzonder gefascineerd door de vorm van planten. Ondanks dat planten en natuurlijke landschappen haar inspiratiebron vormen, zijn de schilderijen bijna abstract.

De vormen uit de natuur worden door Liesbeth tot hun essentie gereduceerd. Mooi om te zien is dat een beeld wat ontstaan is naar de werkelijkheid omgevormd wordt tot een nieuwe realiteit waarin het gaat om vorm, structuur, compositie, schaduw en kleur.

Ter aanvulling van het thema portret in onze kunstcollectie werd een schilderij van Anya Janssen aangekocht. Het schilderij met de titel *Is this real? 3* komt uit een serie intieme en nauwgezet geschilderde portretten die Anya heeft gemaakt van haar eigen studenten aan de kunstacademie. Het is een schilderij dat gemengde reacties op kan roepen. Anya Janssen geeft haar studenten liefdevol weer, maar zit ze ook dicht op de huid zodat geen imperfectie of teken van naderend verval voor de kijker verborgen blijft. Op dit schilderij is de kwetsbaarheid van de jonge student duidelijk zichtbaar. Anya Janssen is heel bekend geworden met haar realistische en virtuoos geschilderde doeken. De sprookjesachtige schilderijen schuren, zijn soms vervreemdend of ongemakkelijk, maar ze bezitten een enorme schoonheid. Ze zijn intrigerend en ontroerend.

Voor de collectie glasobjecten zijn twee beelden getiteld *Aubade* van Erik Buijs aangekocht. De beelden zijn een mooie aanvulling omdat Erik Buijs op een andere manier met het materiaal glas om gaat. Hij bouwt zijn beelden op uit klei of was. Het kneden, modelleren en boetseren van de klei is een wezenlijk onderdeel van zijn beelden. Juist de sporen hiervan zoals vingerafdrukken, handpalmvegen en messneden horen bij zijn kunstwerken. Na het boetseren worden de beelden gegoten in bijvoorbeeld brons, aluminium of glas. De beelden van Erik Buijs zijn direct herkenbaar. Het zijn hele eigenzinnige 'mannetjes'. Ze zijn vreemd geproportioneerd en hebben een wat lomp en onhandig uiterlijk. Ze kijken je aan met een vragende en uitdagende blik. Ze zijn ironisch en humoristisch maar ook aandoenlijk en vol zelfspot. Ondanks dat ze iets tragikomisch hebben zijn ze ook stoer en hebben een dwingende, onverzettelijke aanwezigheid. Je kunt niet om ze heen. De 'mannetjes' verbeelden het gedrag van mensen in hun alledaagse omgeving. Als je ze langer bekijkt dan blijf je je afvragen wat ze mee hebben gemaakt en waar ze nu toch aan denken.

Kunst in en om het gebouw

Ook dit jaar is er weer veel aandacht besteed aan het omwisselen van de kunstwerken in het a.s.r.-kantoor in Utrecht. In de kelder is een wandinstallatie van Jelis van Dolderen geplaatst die oorspronkelijk ontworpen was voor het kantoor van De Amersfoortse. Het nieuw ingerichte centrumgebied op de tweede verdieping is van nieuwe kunst voorzien, net als het kantoor van Corins (een 100% dochteronderneming van a.s.r.) in Amsterdam.

Vrijwilliger Rob Dekker heeft alle kunstwerken in het Utrechtse kantoor gefotografeerd. In 2021 vond tevens de hertaxatie van de kunstwerken plaats door Apresa. Het team van Witteveen restauratie heeft de beelden in de tuin van Eugene Terwindt schoongemaakt. Alle glaspanelen zijn verwijderd, gecontroleerd en de kitnaden zijn opnieuw aangebracht.

In november is stagiaire Eva Sülzle gestart met een stageonderzoek voor haar master Kunstbeleid & Kunstbedrijf aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Dit betreft een onderzoek naar diversiteit en inclusie in het collectiebeleid van de SKHB. Welke thema's omtrent diversiteit bevinden zich nu in de collectie? Hoe divers is de collectie? Hoe gaat de stichting met diversiteit en inclusie om en hoe kan dit in het (aankoop- en beheer) beleid worden opgenomen?

Historisch bezit

Met de historische collecties wil de stichting het historisch bewustzijn uitdragen en een gemeenschappelijke bedrijfscultuur bevorderen. Het a.s.r.-pand maakt het mogelijk veel van het historisch bezit op een goede manier aan medewerkers en bezoekers te tonen. Het belangrijkste criterium voor het historisch bezit is de specifieke relatie van het object met (de geschiedenis van) a.s.r.

De collectie wordt beschreven, gefotografeerd en beheerd met als doel de collectie volledig toegankelijk te maken. Dit jaar is de ladekast met affiches ontsloten en is gestart met de conservering en registratie van de plakboeken van de HAV Bank. De eigen bibliotheek van de stichting is volledig geregistreerd en gecentraliseerd. Er zijn 28 boeken overgedragen aan het NEHA.

Ook dit jaar zijn er onder meer weer oud-medewerkers die historisch materiaal aan de stichting aanbieden. Voor deze bijdragen is het bestuur de gevers zeer erkentelijk. Van een oud-directeur hebben wij een gouden speld gekregen die ooit een bijzonder cadeau was aan de vrouw van een directeur van Woudsend Verzekeringen. De speld is speciaal ontworpen door Schaap en Citroen. Verder hebben we nog diverse relatiegeschenken ontvangen. Van Nationale Nederlanden kregen wij twee raamhangers met een stadsgezicht op Rotterdam en een afbeelding van de Oude Hoofdpoort.

De heer Allard Meine Jansen heeft de stichting twee bijzondere schilderijen geschonken afkomstig uit zijn familie. Zijn grootmoeder was de dochter uit het huwelijk Nengerman-Ingenegeeren; zij heette Johanna Nengerman en was getrouwd met Jan Meine Jansen. De twee geschonken schilderijen zijn geschilderd door de Duitse schilder Alfred Schwartz (1867-1951). Het zijn een portret van de oud-directeur van De Utrecht, de heer Arnold A. Nengerman en een portret van zijn echtgenote H el ene Nengerman-Ingenegeeren. De vader van H el ene was de heer Willem Pieter Ingenegeeren, oprichter en directeur van De Utrecht.

De stichting heeft een uniek tegeltableau van De Utrecht aangekocht. Het kunstwerk komt uit de priv collectie van een oud-verzekeringmakelaar in Belgi . Dit tegeltableau is gemaakt, en gesigeneerd, door de wereldberoemde Rozenburg aardewerkfabriek in Den Haag (1883-1917). Er staat een afbeelding op van het eerste logo van De Utrecht. Een voorstelling van een engel die een moeder en twee kinderen de weg wijst. De moeder is weduwe, te herkennen aan haar zwarte jurk. De engel wijst richting de zon en de naam Levensverzekering Maatschappij Utrecht. Ze heeft een palmtak in haar hand, symbool voor overwinning en dankbaarheid.

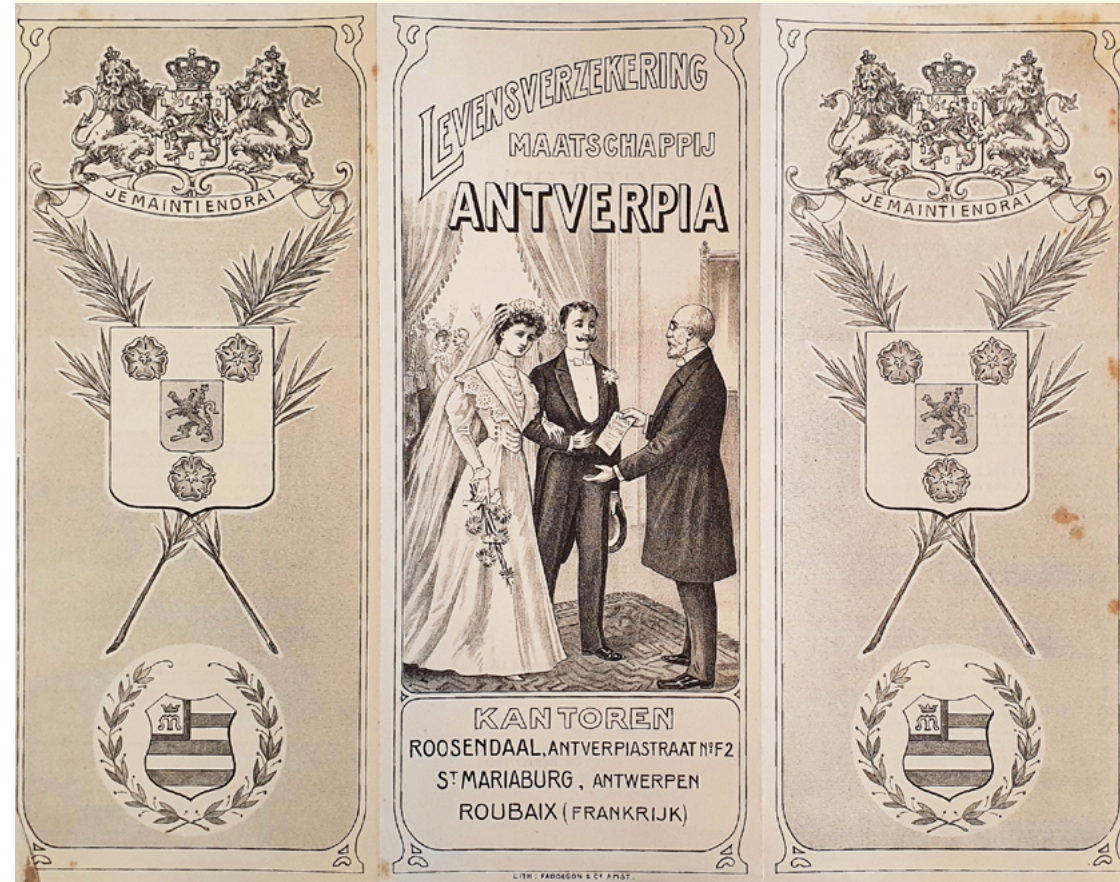

Historisch Archief

De doelstelling van het Historisch Archief is het bewaren, uitbreiden en beheren van de verzameling historische archiefstukken om beschrijving van de eigen bedrijfsgeschiedenis mogelijk te maken en bij te kunnen dragen aan algemeen economisch-historisch onderzoek.

In het kort komt een bedrijfsarchief neer op alle documenten ontvangen of opgemaakt door een onderneming waarin de verschillende activiteiten hun uitwerking hebben gevonden. Enkele voorbeelden om te illustreren hoe ruim dit begrip is: notulen, akten, jaarverslagen, briefwisselingen, facturen, blogs, personeelsbladen, contracten, facturen, foto's en ook uitingen op sociale media. De voorbeelden maken ook duidelijk dat het zowel om beleidsdocumenten als om bulkmateriaal kan gaan. Bij elk document gaat het om de vraag of het document van historisch en/of maatschappelijk belang is en dus bewaard moet blijven. De criteria waar aan moet worden voldaan en al onderkende documenten zijn vastgelegd in de 'selectielijst documenten'.

Verder zijn er weer verschillende historische vragen binnen gekomen die wij geprobeerd hebben te beantwoorden en verzoeken tot het raadplegen van ons historisch archief. Zo is het archief van De Amersfoortse geraadpleegd vanwege een onderzoek naar Protestants Christelijke ziekenhuizen en de relatie tussen Cor van der Vlies, De Amersfoortse, PZV en de oorzaken van de anti-katholieke gezindheid. Voor een publicatie over verzekeringsmaatschappij Antverpia is een notulenboek geraadpleegd en hebben wij beeldmateriaal geleverd.

Digitaal bedrijfsarchief

Zoals in het jaarverslag van 2020 is aangegeven heeft het bestuur akkoord gegeven om pilots te starten om te kijken of ImageNow de juiste tool is om een digitaal bedrijfsarchief aan te leggen. Inmiddels loopt de eerste pilot met de Ondernemingsraad. Voor de Ondernemingsraad is gekozen omdat er in grote mate sprake is van vertrouwelijkheid enerzijds en een overzichtelijke diversiteit aan documentsoorten anderzijds. De eerste resultaten zien er veelbelovend uit. De tweede pilot, met Corporate Communicatie, staat voor 2022 gepland. De keuze voor Corporate Communicatie is gemaakt omdat, in tegenstelling tot de Ondernemingsraad, veel documenten al openbaar zijn en er een grote diversiteit aan documentsoorten is. Hier wordt dus een andere problematiek zichtbaar. Door deze diversiteit in de twee pilots worden nu oplossingen bedacht waardoor naar verwachting volgende bedrijfsonderdelen makkelijker aan te haken zijn.

Bewustwording

Door de activiteiten met betrekking tot de ontwikkeling van het bedrijfsarchief, worden steeds meer collega's betrokken en/of benaderd om alert te zijn op aanwezigheid van documenten die een historische waarde hebben. Hierdoor ontstaat er een grotere bewustwording binnen a.s.r. Deze bewustwording is ook nodig om zoveel mogelijk items veilig te stellen.

Fysiek archiefmateriaal

Ook in 2021 is tijd besteed aan het beschrijven van fysiek archiefmateriaal. En, net zo afwisselend als vorig jaar, hebben er transporten tussen Utrecht/Rotterdam en de thuiswerkplek van archivaris Martien van der Heijden plaatsgevonden.

Historische Bibliotheek

Kerndoelstelling van de historische bibliotheek is het in stand houden van een bibliotheek die toonaangevend is voor werken over levensverzekeringen (en aanverwante terreinen) en het borgen van de toegankelijkheid van die collectie. Er zijn in het afgelopen jaar geen mutaties geweest op de collectie. De toegankelijkheid van de collectie is geborgd doordat collectiedelen sinds 2014 in bruikleen zijn gegeven aan het NEHA en de Universiteitsbibliotheek Utrecht.

Communicatie

Om de tentoonstelling 'a.s.r. doet het, al 300 jaar' onder de aandacht te houden worden er elke week korte posts op Facebook geplaatst waarin een werk uit de tentoonstelling onder de aandacht wordt gebracht. In 2021 waren dit er 44.

In het personeelsmagazine i.p. is in vijf van de zes nummers uit 2021 een artikel verschenen verband houdend met de stichting, veelal over plaatsing of aankoop van kunst of een historisch stuk. Verder heeft Sigrid bij het themanummer over het afscheid van het merk De Amersfoortse, een uitgebreid artikel geschreven over het ontstaan van dit merk.

In ASR Senior – het blad voor gepensioneerde collega's dat vier keer per jaar verschijnt – komt in elk nummer de stichting met een artikel. Conservator Sigrid Vegter maakt telkens een keuze voor een onderwerp dat zowel om iets uit de historie als over een kunstwerk kan gaan.

Het ontstaan van De Amersfoortse

Rond 1890 werd ontdekt dat door een steriele omgeving de kans op een succesvolle operatie toenam. Dit leidde ertoe dat er overal nieuwe ziekenhuizen ontstonden. Deze waren echter niet evenredig over de zuilen verdeeld. Er waren veel meer katholieke ziekenhuizen dan protestantse. Dit kwam deels omdat ze voortbouwden op de katholieke gasthuizen en de katholieke gasthuisregenten veel doortastender op de nieuwe situatie reageerden dan de protestantse.

DOOR SIGRID VEGTER

Wie de kosten voor ziekenhuiszorg niet kon betalen, klopte aan bij de gemeente om hulp. Gemeentes sloten daarom contracten af met de goedkoopste aanbieders en dat waren vaak de katholieke ziekenhuizen. Ook gereformeerden, liberalen en socialisten moesten zich in een katholiek ziekenhuis laten behandelen. Soms gingen patiënten als protestant naar binnen en kwamen er als gedoopt katholiek weer uit. Wie het zich kon veroorloven, probeerde de vernederende gang naar de gemeentelijke armenzorg te voorkomen door zich te verzekeren.

In 1938 werd de 'Stichting Protestantsch Christelijke Ziekenhuisvereniging' in Amersfoort opgericht met als doel het sluiten van verzekeringen tegen ziekenhuis- en operatie-

Reclamebord met aan de linkerzijde het beeldmerk: de ridderfiguur met op het schild het wit-blauwe kruis, Edy Dieren, email, circa 1955. De Ridder hing vroeger aan het pand van De Amersfoortse aan de Bergstraat en later aan de Stadsring, aluminium, gerestaureerd in 2017 en opgehangen bij a.s.r. op paars 3 lift.

kosten en het bevorderen van de bouw van protestantse ziekenhuizen. De stichting had geen winstoogmerk. Later werd de naam 'Landelijke Stichting voor Protestantse Ziekenhuisverpleging' (PZV).

In 1947 schreef een van de oprichters van de PZV een prijsvraag uit om een symbool te

ontwerpen. Het winnende ontwerp is een wit-blauw kruis. Een kruis als symbool voor het christendom. Het witte Maltezer kruis is het teken van de Maltezer orde. Een middeleeuwse geestelijke ridderorde met een medische missie. Het Maltezer kruis verwijst naar de zaligsprekingen uit de Bergrede van Jezus Christus en daarmee onder andere naar de nederigheid en de zorg voor zieken. Het blauwe kruis staat voor trouw. Op veel reclamemateriaal werd ook de ridderfiguur ontleend aan de Maltezer orde, afgebeeld. Sindsdien werd aan de naam PZV 'het Wit-Blauwe Kruis' toegevoegd. Al snel werd alleen de naam 'Wit-Blauwe Kruis' nog gebruikt.

Pas aan het einde van de jaren 40 van de vorige eeuw komt de ontwikkeling van de stichting op gang en wordt het ideële karakter langzaam losgelaten. Ging het eerst alleen om ziektekostenverzekeringen, later komen daar ook brand-, aansprakelijkheids- en autoverzekeringen bij. De periode 1963-1969 vormde in veel opzichten een nieuw begin voor het Wit-Blauwe Kruis. De stichtingsvorm werd verlaten, de ideologische veren werden afgeschud en het werd definitief een commerciële onderneming. Reden voor het verlaten van de stichtingsvorm, is de invoering van de Wet Aansprakelijkheid Motorrijtuigen, die stelt namelijk nieuwe eisen aan verzekeraars. Zo ontstaat op 25 september 1964 de N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmaatschappij "WBK van 1938". Vanaf de jaren 70 kortweg 'De Amersfoortse'. •

A.S.I.

Archimedeslaan 10

3584 BA Utrecht

www.asr.nl

ASR Nederland N.V. KvK 30070695 Utrecht

50380_0822